

Per Holck har hatt en vanskelig oppgave med å fange inn denne personligheten som var så mangesidig – om ikke også svingende mellom ytterligheter. Bernt Anker var patriot når han argumenterte for et norsk universitet, en norsk bank og et norsk teater. I andre sammenhenger beskrev han Norge og nordmennene som «denne udmærkede, fordrukne og taabelige Nation» befolket med «Bærme». Han holdt festtaler for ideene fra den franske revolusjon, men opptrådte svært reaksjonært overfor egne ansatte. Holck har tydelig kjempet med å gi et samlet bilde av denne mannen som betydde så mye for sin samtid. Men nettopp fordi Holck gir oss så mange sider av Anker, blir også boken fascinerende og spennende.

Holck gir noen betimelige spark til Oslos alltid like ansvarsløse behandling av kultur-skattene: Bernt Ankers bolig, Palæet, er borte, og politikerne ville også rive de bygningene Anker ga til Krigsskolen. Hans sommersted, Frogner hovedgård, er dog forblitt intakt.

For alle oss som liker personorientert historie, er Holcks bok et funn. Han får også tillate oss at vi er litt stolte på standens vegne over at han har drevet frem et slikt rent historisk prosjekt.

Løp og kjøp!

Ragnar Stien

Oslo

Hjernen og kunsten

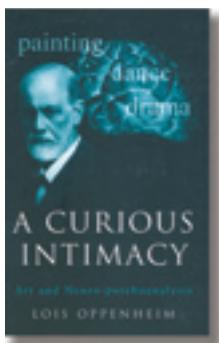
Lois Oppenheim

A curious intimacy

Art and neuro-psychoanalysis. 198 s, ill.

East Sussex: Routledge, 2005. Pris GBP 30

ISBN 1-58391-806-X

I et manuskript fra 1895, *Prosjekt for en vitenskapelig psykologi*, presenterte den unge Sigmund Freud en skisse til et nevrologisk grunnlag for våre psykiske liv. Men ambisjonen ble stoppet av begrensningene i den samtidige

anatomiske kunnskapen. Skuffet forlot Freud sitt prosjekt, og viet seg i stedet til psykologien. Men han ga ikke opp troen på at nevrologien en dag ville bekrefte hans teser om sinnets funksjon.

Med dagens teknologi, som funksjonell MR og PET-skanning, er vi langt nærmere Freuds opprinnelige ambisjon om å kartlegge følelsenes biologiske korrelat. En ung og vital vitenskapelig disiplin, nevropsykoanalyse, representerer i dag en slik bestrebelse på å integrere nyere nevrofysiologisk

empiri og psykodynamisk klinisk praksis. Eller med andre ord: Hvordan utvikle et faglig språk som forener objektive, naturvitenskapelige kunnskaper om følelser og bevissthet og individets subjektive erfaringer? Hva er hukommelse? Hvordan påvirkes hjernen av kjærlighet, relasjoner, omsorgssvikt eller traumer? Hvordan kan psykoterapi påvirke sinnets biologiske prosesser? En slik tradisjon er også en solid argumentasjon mot Descartes' klassiske dualisme mellom kropp og sjel. Våre affekter er fenomener som har både psykiske og fysiske manifestasjoner. Våre sinn er kroppslige (embodied mind), og våre kropper er besinnet (minded body).

Den aktuelle boken er skrevet innenfor en slik kontekst. Forfatteren Lois Oppenheim er en språkprofessor som ønsker å oppdatere våre modeller om noe av det mest attråverdige i tidsånden: Kreativitetens kilder. Det gir seg selv at han og forlaget søker et publikum på tvers av disiplinene. Bokens første del, *Art and the brain*, redegjør for en del av nyere hjerneforskning relatert til kunst, kreativitet og kjønn. Og forfatteren lanserer sin tese om at kunstnerisk kreativitet vokser ut av menneskets gitte behov for en balanse og likevekt, og den kunstneriske aktiviteten fungerer som en selvutforskning, kroppslig som mentalt, for å finne en slik likevekt.

Bokens andre del, *A new direction for interdisciplinary psychoanalysis*, beskrives som en testing av forfatterens hypotese, anvendt på tre kreative kasus: den melankolske dramatiker og nobelprisvinneren Samuel Beckett, den revmatiske maleren Paul Klee i hans sene periode samt hun som helt bokstavelig illustrerer integrasjonen kropp-sjel, danseren Martha Graham.

Bokens helhetsinntrykk er at dette er velment, men at det langt ifra innfrir. De biografiske essayene om de tre kunstnerne er i seg selv interessante, men forsøkene på å forbinde kunstnerisk uttrykk med hjerneforskning er i beste fall spekulative, og noen ganger absolutt krampaktige. Språkprofessoren låner sitater hist og her, og hans lemfeldighet bør ikke diskreditere hans kilder. Nevropsykoanalyse som tradisjon er i sin faglige barndom, men forfatterens fortolkningsiver og tidvise fortolknings-tyranni demonstrerer først og fremst umodenheten som en av barndommens mange sider.

Bokens viktigste misjon er således å lede oppmerksomheten mot andre, mer sindige røster innenfor en slik spennende, integrerende og antikartesiensk tradisjon, som for eksempel Antonio Damasio, Mark Solms, Jaak Panksepp og Allan Schore. Damasio finnes også på norsk, og Solms og Schore på dansk. Herved anbefalt.

Finn Skårderud

Avdeling for helse- og sosialfag
Høgskolen i Lillehammer

Hvordan får leger sjel?

Susan Pories, Sachin H. Jain,
Gordon Harper, red.

The soul of a doctor

Harvard medical students face life and death.
243 s. Chapel Hill, NC: Algonquin Books, 2006.
Pris USD 13
ISBN 1-56512-567-X

Dette er en spesiell bok som jeg aldri har lest maken til. Den består av 44 korte fortellinger som er skrevet av medisinske studenter ved Harvard University. De tre redaktorene er henholdsvis brystkirurg, medisinsk student og ungdomspsykiater. De to første har skrevet hver sin lille innledning, og den tredje har skrevet en kort epilog. I tillegg er det et forord av Jerome E. Groopman som er kjent for boken *The anatomy of hope* (1).

Fortellingen er ordnet i fire grupper: Communication, Empathy, Easing suffering and loss og Finding a better way. De fire gruppene svarer noenlunde til studentenes progresjon i den kliniske utdanningen. Studentene har svært forskjellig kulturell bakgrunn, men er åpenbart dyktige og engasjerte, for det er ikke lett å komme inn på Harvard! Fortellingene er svært forskjellige i stil og dybde, men alle er preget av hendelser – gode eller vonde – som har gjort inntrykk på studentene. De er ikke like gode til å skrive, men de forsøker å formidle det de har opplevd i overgangen fra å være ivrige biomedisinstudenter til å bli engasjerte leger for syke mennesker. De beskriver sine følelser på veien fra utsiden til innsiden av medisinen. De er ofte kritiske, og de har sett direkte feil, mangel på empati, stress (både som et faktum og som en uanskyldning), dårlig samarbeid og økonomiske interesser. Men de har også opplevd godt klinisk arbeid fra leger de ønsker å ha som rollemodeller. Noen av fortellingene har gjort dypt inntrykk på meg og har fått meg til å tro at vi skulle bruke studentene aktivt for å få en bedre helsetjeneste.

Jeg tror det må være nyttig for studentenes utvikling og modning at de skriver om og reflekterer over sine opplevelser. Selve skriveprosessen er en god måte å «internalisere» det de opplever og lærer. Antakelig burde alle medisinske skoler følge dette eksemplet fra Harvard.

Mange burde lese denne boken, først og fremst medisinstudenter og deres kliniske lærere. Men jeg tror også mange erfarne leger vil ha glede av den. Den vil minne dem om deres egen vei inn i klinisk praksis og kanskje føre til refleksjoner over dagens helsetjeneste og deres egen rolle i den.

Peter F. Hjort

Blommenholm

Litteratur

1. Jerome E. Groopman JE. *The anatomy of hope*. London: Random House, 2003.